

SKRIV UT SKRIV UT PDF IN ENGLISH

OPPLEVELSER **UTSTILLINGER** BESØK OSS SAMLINGENE FORSKNING TJENESTER

[HJEM](#)[OM MUSEET](#)[FOR BARN OG UNGE](#)[FOR GRUPPER](#)[REISELIVET](#)[FOR MEDIA](#)[SE OGSÅ](#)

- [+ Bogstad gård](#)
- [+ Bygdø Kongsgård](#)
- [+ Eidsvoll 1814](#)
- [+ Ibsenmuseet](#)
- [+ Maritimt Museum](#)
- [+ Gjestestuen](#)

[Norsk Folkemuseum / ... / Landsbygda / Prestegården](#)

PRESTEGÅRDEN

Siden middelalderen har det vært knyttet bolig til prestekallet, med tilhørende gårdsbruk for å sikre presten fast inntekt. Fra reformasjonen ble prestene kongelige embetsmenn. Presten forvaltet prestegården, men menigheten hadde medansvar for vedlikeholdet. Embetsmannsklassen dannet et riksomspennende nettverk i Norge og Danmark, knyttet sammen gjennom slektsforbindelser og felles kulturell bakgrunn. Blant embetsfolk hadde prestene den bredeste kontaktflaten med almuen, og fra prestegårdene spredte europeiske impulser seg til folk. Prestegården har hatt stor betydning som kulturformidler. Et av de viktigste bidragene var utvilsomt å spre hagekunsten, både til nytte og øyenslyst, til alle kanter av landet.

191 Prestebolig fra Leikanger, Sogn, 1752

Huset ble bygd for presten Geelmuyden og utseendet er nokså uendret siden 1752, bortsett fra at vinduer og hovedportal er fornyet. Svaitakene er antagelig opprinnelige. Storstuen eller «herrekammeret» utgjorde i sin tid hele østre del av huset. Herrekammeret var påbudt på prestegårder som losji for biskoper og andre fornemme reisende. Selve rommet var litt smalere enn bygningskroppen, men ble utfyllt av en svalgang på baksiden. De største forandringene i huset skjedde i 1820-årene da den gamle storstuen ble delt i fire rom. Disse rommene har klassisistisk stilpreg i kontrast til rokokko-formene i rommene mot vest. Kjøkkenet gir inntrykk av den matkulturen som prestegårdene var bærere av.

Thaulow-museet

Museet fikk hjelp av de rike frøknene Aimée, Jeanette og Christiane Thaulow til å anskaffe prestegården i 1910. Søstrene betalte for flytting og restaurering og fikk der anbrakt sin store gjenstandssamling med tilknytning til familien. De var døtre av badelegen Henrik Arnold Thaulow, som var en ivrig samler av bilder og antikviteter. Portrettsamlingen har stor verdi som dokumentasjon over en slekt og et sosialt miljø gjennom 250 år. Møblene og portrettene følger hverandre kronologisk gjennom huset fra vest til øst. De to rommene lengst mot øst er innredet med gjenstander som har tilknytning til dikteren Henrik Wergeland og hans foreldre - moren var født Thaulow. Familienavnet skriver seg fra Tavlov sogn på Jylland. Blant familiens norske medlemmer kan foruten Wergeland nevnes hans søster, forfatterinnen Camilla Collett, og maleren Fritz Thaulow.

Prestegårdshagene

De to små hageanleggene fransk og engelsk stil er anlagt for å illustrere de to hovedtypene i europeisk etterreformatorisk hagetradisjon.

Den franske hagen er et beskjedent eksempel på den europeiske renessansehage slik den kunne komme til uttrykk i Norge. Renaissancehagens idé var at den skulle være en organisk fortsettelse og utvidelse av husets linjer og flater. De fleste av renessansens og barokkens store arkitekter var også hagekunstnere. Det var den geometriske, regelmessige plan, de rette, klippede hekkene, de linjestränge alléene og blomsterbed som karakteriserte stilen. Hus og hage skulle bindes sammen til et ordnet, regelbundet anlegg med blomster nærmest huset, så frukthage og urtehage. Firkanten er den gjennomgående grunnformen for oppdelingen. Den senket seg gjerne lag for lag ned fra huset som dannet sluttpunktet for perspektivet gjennom hovedgangene. I Norge holdt renessansens enkle, rettlinjede former seg som en fast hagetradisjon gjennom århundrer lenge etter at stilen var avblomstret i andre land.

Hagen foran Leikanger prestegård er anlagt i den italiensk-franske stil og blomsterhagens mønster er inspirert av hagen på Torvestad prestegård, slik den er avbildet på en akvarell fra 1816, utført av J.F.L. Dreier. Hagen skal være anlagt av Caspar Dreier i 1774.

Lysthus, Damstredet 1, Oslo

Lysthuset er en åttekantet bygning typisk for lysthusenes klassiske tid på begynnelsen av 1800-tallet. Det sto tidligere mot en gråsteinsmur, de tre bakveggene er derfor uten vinduer. Idylliske haveanlegg kunne ha flere små lysthus og paviljonger. Dette ble særlig populær i Norge i de siste tiår av 1700-tallet og utover på 1800-tallet. Lysthuset har tilhørt dikteren Henrik Wergeland. Fire bilder fulgte med huset. De andre møblene og gjenstandene som står der, skal alle ha tilhørt Wergeland.

Henrik og Amalie Sofie Wergeland flyttet til Damstredet etter bryllupet i 1839. Wergelands korrespondanse viser at han ofte brukte lysthuset som arbeidssted. I et brev skriver han:

«Jeg har nemlig besluttet, fra iaften av, så lenge disse lumre og stille sommeraftener varer, å sysle ved lampen for åpne lysthusdører, overskygget av en portal av fruktrær.»
Gjennom de åpne dørene så han utover byen og Ekebergåsen.»

Dukkestue, «Heia» Drammensveien 107, Oslo, 1854-1855

Dukkestuen er bygd i sveitserstil med spesiallaget interiør. Den har stue, kjøkken og en overbygd veranda og er sjeldent fin og velutstyrt. Den ble bygd for Thorvald Meyers to døtre, Ingeborg og Thea. Meyer var da en av Oslos rikeste menn.

Den lille engelske hagen er anlagt for å vise hovedretningslinjene i den engelske hagestilen; en stil som brøt radikalt med hagekunstens regler gjennom alle tider. Den nye stilen var basert på at hagen skulle gi et ideelt, forskjønnnet bilde av den uberørte natur og fremstå som en etterligning av landskapet selv. Hagestilen hadde dype røtter i samtidens åndskultur.

Landskapshagen kom til å stå som et symbol på frihet, enkelhet og landlivets gleder. I hagen skulle man kunne drømme og sverme, og gangene snodde seg fritt og vilkårlig mellom brede gressplener, hvor trær og busker var spredt malerisk og regelløst omkring - ut fra ideen om at naturen avskyr den rette linje. Mellom trærne kunne man kanskje skimte en hageskulptur, en grotte eller et lysthus.

Norsk Folkemuseum

Museumsv. 10, Bygdøy. Tlf. 22 12 37 00

Postboks 720 Skøyen, N-0214 Oslo

[Kontakt oss](#)

Åpningstider

Alle dager 10-18

[Besøk oss](#)

Ansvarlig redaktør

Astrid Santa

© Norsk Folkemuseum